

STRESZCZENIE

Przestrzeń dla zagubionych zmysłów – projektowanie wnętrz dla osób z ASD

Niniejsza rozprawa doktorska jest zbiorem rozważań i wytycznych na temat architektury, a zwłaszcza jej wewnętrznych przestrzeni pod kątem wspierania i odpowiedzi na potrzeby coraz to liczniejszej grupy społeczeństwa, a mianowicie osób w spektrum zaburzeń autystycznych.

Celem badań jest przeprowadzenie analizy w zakresie czynników budujących wnętrza, które doprowadzą do syntezy najistotniejszych składowych jakie należy wziąć pod uwagę projektując przestrzeń przyjazną autyzmowi. Pierwsza część pracy obejmuje przybliżenie zagadnienia jakim jest owe zaburzenie. Przedstawia pokrótce historię autyzmu, etiologię, charakterystykę wraz z występującymi symptomami, a także kryteria diagnostyczne. Kolejnym podejmowanym zagadnieniem jest charakterystyka społecznego funkcjonowania osób z ASD oraz kwestia niepełnosprawności i jej rozumienia w zakresie odpowiedzialności społecznej. Omówiono dostępne metody wsparcia z uwzględnieniem sytuacji w Polsce, a także nowoczesne metody badawcze oparte na medycynie i neuronauce. Istotnym fragmentem pracy badawczej jest opracowanie dotyczące roli zmysłów, deficytów przetwarzania sensorycznego oraz potrzebach projektowych z nich wynikających. Jest to kluczowy fragment pracy, gdyż doprowadza do konkretnych wniosków mających bezpośrednie przełożenie na rozwiązania projektowe. Zbadano i przeanalizowano także dostępne artykuły naukowe powiązane z tematyką pracy zawierające sugestie projektowe czy też ujmujące problematykę integracji osób autystycznych ze społeczeństwem. Poddano także analizie projekty architektoniczne dedykowane autyzmowi głównie z terenów Danii, Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych.

Drugą część rozprawy doktorskiej stanowi synteza uzyskanych wyników w postaci projektu - „przewodnika” zawierającego spis najistotniejszych zagadnień, wskazówek, które należy rozważyć podczas projektowania dedykowanego osobom w spektrum. Opracowanie opatrzone zostało autorskimi, przykładowymi rozwiązaniami przestrzennymi, które w wizualny sposób tłumaczą główne zasady projektu przyjaznego autyzmowi. Najwięcej

uwagi poświęcono pomieszczeniom, które mogą zaistnieć w całodobowym centrum wsparcia pełniącym również funkcję mieszkalną. Wybór podyktowany jest słabo rozwiniętej ofercie mieszkalnictwa wspomagane w Polsce, a także zapotrzebowaniu wielu placówek fundacji czy stowarzyszeń. Materiał nie stanowi kompleksowego projektu wnętrza opartego o konkretny projekt architektoniczny czy istniejący budynek. Jest zbiorem przykładowych rozwiązań będących interpretacją zebranych w trakcie badań wniosków. Przedstawiony materiał jest również odpowiedzią na wprowadzoną ustawę z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Space for lost senses - interior design for people with ASD.

This doctoral dissertation is a collection of considerations and guidelines on architecture, especially its internal spaces in terms of supporting and responding to the needs of an increasingly large group of society, namely people on the autism spectrum.

The aim of the research is to analyze the factors that build interiors, which will lead to the synthesis of the most important components that should be taken into account when designing an autism-friendly space. The first part of the work includes an approximation of the issue of this disorder. It briefly presents the history of autism, etiology, characteristics along with the occurring symptoms, as well as diagnostic criteria. Another issue addressed is the characteristics of the social functioning of people with ASD and the issue of disability and its understanding in the field of social responsibility. Available methods of support were discussed, taking into account the situation in Poland, as well as modern research methods based on medicine and neuroscience. An important part of the research work is a study on the role of the senses, sensory processing deficits and the design needs resulting from them. This is a key part of the work, as it leads to specific conclusions that have a direct impact on design solutions. The available scientific articles related to the subject of the work containing design suggestions or addressing the issues of integration of autistic people with society were also examined and analyzed. Architectural designs dedicated to autism, mainly from Denmark, Great Britain and the United States, were also analysed.

The second part of this PhD explores is a synthesis of the obtained results in the form of a project - a "guide" containing a list of the most important issues, tips that should be considered when designing interiors dedicated to people on the spectrum. The study has been provided with original, exemplary spatial solutions that visually explain the main principles of the autism-friendly project. The most attention was paid to the rooms that can be used in a 24-hour support center that also serves as a residence. The choice is dictated by the poorly developed offer of assisted housing in Poland, as well as the needs of many foundations and associations. The material is not a comprehensive interior design project based on a specific architectural design or an existing building. It is a set of exemplary solutions that are an interpretation of the conclusions collected during the research. The presented material is also a response to the introduced Act of 19 July 2019 on ensuring accessibility to people with special needs.